

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 210/2012-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. júla 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Š. K., K., zastúpeného advokátkou JUDr. J. V., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Š. K. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Š. K. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť Š. K. trovy právneho zastúpenia v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. J. V., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. marca 2012 doručená sťažnosť Š. K., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. J. V., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie ním označeného základného a iného práva postupom okresného súdu v dôsledku neprimeranej dĺžky konania vedeného pod sp. zn. 10 C 99/2003, ktoré začalo 22. augusta 2003, keď bola podaná žaloba sťažovateľom ako žalobcom proti jeho bývalej manželke ako odporkyne, a predmetom ktorého je vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti – rozostavanému rodinnému domu.

Ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 30/2010-26 z 31. marca 2010 vyslovil porušenie základných práv odporkyne podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v aj sťažovateľom namietanom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 10 C 99/2003,

prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov a priznal odporkyni finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

Sťažovateľ v sťažnosti doručenej ústavnému súdu 22. marca 2012 poukázal na to, že namietané konanie ani po náleze ústavného súdu a v ňom uloženom príkaze konať bez zbytočných prietáhov nebolo právoplatne skončené a naďalej ho charakterizujú prietahy, a navrhol ústavnému súdu, aby vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003, prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov a priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € a nárok na náhradu trov konania.

Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril podpredseda okresného súdu listom sp. zn. Spr 844/12 z 11. júna 2012, v ktorom podrobne uviedol jednotlivé úkony okresného súdu vo veci počnúc od začatia konania 22. augusta 2003 po posledný úkon v marci 2012. Okresný súd vo svojom vyjadrení konštatoval prietahy v namietanom konaní a zároveň poukázal, že ku vzniknutým prietahom prispeli aj samotní účastníci konania, najmä odporkyňa, ktorá sa nezúčastňovala nariadených pojednávaní.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 210/2012-13 z 9. mája 2012 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od neho očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na nutnosť opätovného nariad'ovania pojednávania, ako aj so zreteľom na nevyhnutnosť nariadenia znaleckého dokazovania možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať len na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a nie je právne zložitá.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľ prispel k zbytočným priet'ahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov vyplýva, že v konaní okresného súdu sa vyskytla nesústredená činnosť, opakované obdobia krátkodobej nečinnosti a tiež obdobia dlhodobej nečinnosti.

Pokiaľ ide o hodnotenie činnosti okresného súdu, ústavný súd v celom rozsahu odkazuje na svoj nález č. k. I. ÚS 30/2010-26 z 31. marca 2010, ktorým vyslovil porušenie základné práva odporkyne v posudzovanom konaní podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a uviedol:

„Ako nesústredenú činnosť možno hodnotiť postup okresného súdu pri vyrubovaní súdneho poplatku, keď potom, ako na základe výzvy okresného súdu z 12. septembra 2003 zaplatil navrhovateľ 2. októbra 2003 vyrubený súdny poplatok 13. novembra 2003, okresný súd ho vyzval na doplatenie súdneho poplatku, keďže pôvodne vyrubený súdny poplatok nebol určený v správnej výške.

Obdobia krátkodobej nečinnosti sa vyskytovali opakovane, a to v čase

- od 16. júna 2004, keď bolo doručené vyjadrenie sťažovateľky k žalobe, do 3. septembra 2004, keď bol nariadený termín pojednávania,
- od 3. júna 2005, keď sťažovateľka navrhla svedkov, do 2. septembra 2005, keď bol nariadený termín pojednávania,
- od 6. júna 2006, keď sťažovateľka doručila svoje vyjadrenie ku zmene návrhu na začatie konania, do 14. augusta 2006, keď okresný súd rozhodol o nepripustení zmeny návrhu,
- od 25. novembra 2009, keď znalec doručil znalecký posudok, do 18. januára 2010, keď bola znalecký posudok zaslaný stranám na vyjadrenie.

Opakovane sa vyskytli prieťahy pri expedovaní písomnosti zo strany okresného súdu, keď medzi ich vyhotovením sudcom a vyexpedovaním uplynul 1 mesiac (prípisy z 27. apríla 2004 vypravený až 24. mája 2004, prípis z 18. apríla 2005 vyexpedovaný až 16. mája 2005, prípis z 10. apríla 2006, ktorým sa predlžuje lehota na mimosúdne vysporiadanie, bol vyexpedovaný až 16. mája 2006). Ústavný súd opakovane rozhodol, že zbytočné prieťahy v súdnom konaní môže spôsobiť aj súdna kancelária ako súčasť súdneho konania a rozhodovania, a preto aj takúto nečinnosť je potrebné hodnotiť v celkovom kontexte ako zbytočné prieťahy.

V činnosti okresného súdu sa vyskytli tiež dve obdobia dlhodobej nečinnosti, a to v čase

- od 31. mája 2007, keď bolo okresnému súdu doručené oznámenie Mesta..., že prerušilo kolaudačné konanie k domu, ktorý je predmetom sporu, a čaká na rozhodnutie súdu vo veci, do 19. mája 2008, keď bol nariadený termín pojednávania na 25. jún 2008 (nečinnosť v trvaní takmer 1 rok),
- od 25. júna 2008, keď bolo pojednávanie odročené na neurčito na účely nariadenia znaleckého dokazovania, do 1. júna 2009, keď bolo vydané uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania (nečinnosť v trvaní takmer 1 roka).“

Priebeh posudzovaného konania aj po náleze ústavného súdu a v ňom uloženom príkaze okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov je nutné hodnotiť ako konanie vyznačujúce sa neefektívnou činnosťou súdu, najmä ak okresný súd od marca 2010 do marca 2012, t. j. v priebehu dvoch rokov (a pri celkovej dĺžke konania v trvaní viac ako

9 rokov) nariadil štyri pojednávania a ďalšie znalecké dokazovanie, avšak vec stále neukončil meritórnym rozhodnutím.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Vzhľadom na to, že už nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 30/2010-26 z 31. marca 2010 bolo v súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu prikázané, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 konal bez zbytočných priet'ahov, v konaní o tejto s'ťažnosti ústavný súd od ukladania opätovného príkazu upustil.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovrieť ochranu porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu prietahov okresného súdu v konaní) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 2 500 €, ktoré je okresný súd povinný mu zaplatiť.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení

neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2012 1/6 z výpočtového základu, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 127,16 € a 7,63 € režijný paušál, teda spolu za dva úkony 269,58 €. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júla 2012